

й інтереси, за винятком тих випадків, коли органи й особи у випадках, встановлених чинним законодавством, звертаються за захистом прав, свобод та інтересів інших осіб, а також у деяких категоріях справ, що виникають з публічно-правових відносин.

Уявляється, що заінтересованість, як уже зазначалося, слід розглядати як необхідну властивість суб'єкта, який реалізує своє право на судовий захист. Ця властивість безпосередньо впливає із сутності права на звернення до суду. Її відсутність тягне за собою неможливість подання особою позову та порушення цивільної справи, оскільки їй не належить право на звернення до суду.

Список використаної літератури:

1. Гукасян Р. Проблема интереса в советском гражданском процессуальном праве / Р. Гукасян. — Саратов : Приволж. книжн. изд-во, 1970. — С. 39-40.
2. Справа № 2-1501/2001 р. // Арх. Старокиїв. район. суду м. Києва.
3. Ухвала Верховного суду України від 26.12.2001 р. у справі № 6-3994кc01 // Арх. Старокиїв. район. суду м. Києва; Ухвала Верховного Суду України від 26.12.2001 р. у справі № 6-3994кc01 // Арх. Старокиїв. район. суду м. Києва.

СОЛОМАХІНА О. М.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри цивільного процесу

ОКРЕМЕ ПРОВАДЖЕННЯ ТА ЙОГО СУБ'ЄКТИ

На сьогоднішній день у ході правової реформи більшість інститутів цивільного процесу змінюють свій сенс, проте є інститути які на сьогоднішній день, незважаючи на тривалий період часу є досі актуальними, а саме інститут окремого провадження.

Відповідно до ч. 1 ст. 234 ЦПК України окреме провадження — це вид непозовного цивільного судочинства, в порядку якого розглядаються цивільні справи про підтвердження наявності або відсутності юридичних фактів, що мають значення для охорони прав та інтересів особи або створення умов здійснення нею особистих немайнових чи майнових прав або підтвердження наявності чи підсудності не оспорюваних прав.

Таким чином окреме провадження є непозовним видом провадження, яке має самостійний предмет захисту. Таким предметом є інтерес особи, яка звертається із заявою до суду. Разом з тим не кожен інтерес особи буде предметом судового захисту в порядку особливого провадження, оскільки інтерес особи, яка охороняється законом, визначається

в певних юридичних фактах, які можуть бути встановлені судом. У порядку окремого провадження можуть розглядатися справи про:

1) обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визначення фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи;

2) надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності;

3) визначення фізичної особи безвісно відсутньою чи оголошення її померлою;

4) усиновлення;

5) встановлення фактів, що мають юридичне значення;

6) відновлення прав на втрачені цінні папери на пред'явника та векселі;

7) визначення спадщини від померлого;

8) надання особі психологічної допомоги в примусовому порядку;

9) про примусову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу;

10) розкриття банком інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб (ч. 2 ст. 234 ЦПК України).

Крім того, в порядку окремого провадження можуть бути розглянуті справи про:

а) надання права на шлюб;

б) розірвання шлюбу за заявою подружжя, яке має дітей;

в) за заявою будь-кого з подружжя, якщо один з нього засуджений до позбавлення волі;

г) встановлення режиму окремого провадження за заявою подружжя;

д) інші справи у випадках, встановлених законом (ч. 3 ст. 234 ЦПК України).

Отже, окреме провадження характеризується своїми особливостями, які притаманні тільки даному провадженню. Такими особливостями є: а) окреме провадження починається подачею заяви в суд; б) наявністю заявника і заінтересованої особи, оскільки у такому провадженні сторони відсутні; в) предметом судової діяльності; г) обособленою деталізацією внутрішніх процесуальних правовідносин, у яких є відсутність змагальності та меж судового розгляду.

Таким чином, кожна справа окремого провадження, з процесуальної точки зору, характеризується своєю обособленою самостійністю.

Правове становище суб'єктів в окремому провадженні, характеризується певними ознаками і цим різняться між собою. З урахуванням даних обставин можна провести групування суб'єктів окремого виробництва за направленням їх волевиявлення щодо об'єкта захисту.

Так, до першої групи суб'єктів, які особисто звертаються до суду за захистом своїх інтересів, необхідно віднести осіб у справах про надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності (ст. 242 ЦПК України); відновлення прав на втрачені цінні папери на пред'явника та векселі (ч. 1 ст. 260 ЦПК України); розкриття банком

інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб (ч. 1 ст. 289 ЦПК України); усиновлення (ч. 1 ст. 254 ЦПК України); про надання права на шлюб (ч. 3 ст. 234 ЦПК України); про розірвання шлюбу за заявою подружжя, які мають неповнолітніх дітей (ч. 3 ст. 234 ЦПК України); про встановлення режиму окремого проживання подружжя (ч. 3 ст. 234 ЦПК України).

До другої групи суб'єктів у справах особливого провадження відносяться суб'єкти, які звертаються до суду з метою захисту своїх інтересів поєднуючи їх із захистом інтересів інших фізичних осіб: справи про визнання фізичної особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою (ст. 249 ЦПК України); обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи (ст. 237 ЦПК України).

До третьої групи суб'єктів у справах особливого провадження відносяться суб'єкти, які звертаються до суду з метою захисту інтересів невизначеного кола осіб: справа про визнання спадщини від померлого (ст. 277 ЦПК України).

До четвертої групи суб'єктів відносяться суб'єкти, які звертаються до суду, поєднуючи свій службовий інтерес з інтересом особи, в інтересах якої вони звертаються до суду у справах про обов'язкову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу (ч. 2 ст. 281 ЦПК України); надання особі психіатричної допомоги в примусовому порядку (ч. 2 ст. 281 ЦПК України).

До п'ятої групи належать суб'єкти, які звертаються до суду з метою відновлення правовідносин. До таких справ належать справи про встановлення фактів, що мають юридичне значення (ст. 256 ЦПК України).

Окремою групою в окремому провадженні виступають зацікавлені особи.

Процесуальний статус зацікавленої особи можна порівняти з контролером, який стежить за тим, щоб в ході судового розгляду заяви не було порушено її особистих прав чи інтересів, оскільки заявники шляхом встановлення певного юридичного факту можуть втручатися у вже сформований коло інтересів зацікавлених осіб.

Яким же чином визначається коло зацікавлених осіб?

При визначенні кола зацікавлених осіб слід враховувати їх юридичний інтерес не тільки особистого і майнового характеру, але і те, що в окремих випадках має державний і правовий характер.

Участь заінтересованих осіб у справах окремого провадження, носить практичну спрямованість, хоч пояснення зацікавлених осіб і не є доказами по справі, вони сприяють розширеному розуміння судом фактичних обставин справи, усуваючи таким непорозуміння між ними та заявниками.

Отже, заінтересовані особи у справах окремого провадження свій приватний інтерес.

Яким же чином зацікавлені особи здійснюють захист свого приватного інтересу в справах окремого провадження?

Процесуальне становище заінтересованих осіб навіть при їх активній процесуальній позиції не дає їм реальної можливості здійснювати безпосередньо свій захист у судовому засіданні, оскільки відповідно до ч. 2 ст. 57 ЦПК України пояснення зацікавлених осіб не включені в перелік засобів доказування, а тому їх пояснення не є доказами по справі і відповідно з цим суд не має права посилається їх пояснення. Вони розглядаються судом як певна інформація про ті чи інші події або обставини, які необхідно перевірити і дати їм відповідну оцінку.

В той же час ні закон, ні роз'яснення Постанови Пленуму Верховного Суду України № 5 «Про судову практику в справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення» від 31 березня 1995 р. не дають роз'яснень щодо розмежування правового становища заявників і заінтересованих осіб.

З урахуванням даних обставин є необхідність в такому розмежуванні та визначенні правового становища цих суб'єктів в окремому провадженні. У цій частині С.Я. Фурса зазначає, що заявники, звертаючись до суду, мають свій особистий юридичний інтерес, який в подальшому їм ще потрібно втілити в життя у вигляді судового рішення. Зацікавлені особи вже знаходяться в певному стані і на момент судового розгляду вже мають такі права. Такий погляд вченого підтверджується об'єктивно. Заінтересованими особами у справах особливого виробництва можуть бути як фізичні, так і юридичні особи, які мають особистий чи громадський інтерес, який безпосередньо або опосередковано пов'язується з наслідками розгляду справи і може мати як позитивні, так і негативні наслідки для таких осіб.

Таким чином, право на звернення досуду у справах окремого провадження є персоніфікованим, як і сам предмет розгляду таких справ. Звернення до суду із заявою у справах особливого провадження заради звернення, не буде мати ніяких процесуальних наслідків.

Список використаної літератури:

1. Цивільно-процесуальний кодекс України (ч. 2 ст. 57, ч. 1 ст. 234, ч. 2 ст. 234, ч. 2 ст. 234, ст. 237 ст. 242, ст. 247, ст. 256, ч. 1 ст. 260, ст. 277, ч. 2 ст. 281).
2. Цивільний Кодекс України (ст. 1262).
3. Постанова Пленуму Верховного Суду України № 5 «Про судову практику в справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення» від 31 березня 1995 р.
4. Наковий практичний посібник «Цивільний процес України» Фурса С.Я (стр. 68).